

"BİR KİMSE
HACCEDER VE HAC ESNASINDA DA
FENÂ LÂKIRDI SÖYLEMEZ VE
BÜYÜK GÜNAHLARDAN ÇEKİNİR,
KÜÇÜK GÜNAHLARI
İŞLEMekte İSRAR ETMEZSE,
O KİMSE O GÜNAHLARINDAN
ARINARAK ANNESİNDEN
DOĞDUĞU GÜNKÜ GİBİ
HAC'DAN DÖNER."

HACCIN

HİKMETLERİ

VE

EDASI

Talât KARAÇİZMELİ

BİLİNDİĞİ gibi ibâdetlerimiz be-
denî, yani vücut hareketi ile
yapılan, malî, yani servet ve
maddî varlıkla yapılan bir de
bunun her ikisi bir arada yani hem
bedenî hem de malî olarak yapılan
ibâdetler olmak üzere üç kısımdır.
Meselâ; namaz ve oruç bedenî, ze-
kât malî birer ibadettir. Hac ise hem
bedenî, hem malî olan bir ibadet
şeklidir. Çünkü bu ibadet yerine ge-
tirilirken maddî bir
masrafta bulunul-
duğu gibi, bedenî
ifa edilen hareketler
de yapılır. İşte bu
sebeple hac, malî
ve bedenî bir iba-
det oluyor.

Haccin farz ol-
duğunu Allahü Te-
âlâ Kur'ân-ı Kerim'-
de Âli İmran sûresi-
nin 97. âyetinde bil-
dirmiş bulunmaktadır.
Bu âyetin meâlî
şöyledir: "Hacca gi-
dip gelmeye gücü
yetenlere, Allah için
Kâbe'yi ziyaret et-
mek farzdır."

Hz. Peygamber
de, bu konuda: "Ey
insanlar! Allah, hac-
cı üzerinize farz
kıldı, öyleyse hac-

cediniz." ¹ buyurmaktadır.

Hac kelimesinin lügat manası
mutlak kasıt anlamına gelmektedir.
Dinî manada yani ilmî istilahta ise,
hacca niyetle, tavaf, sa'y, Arafat-
ta duruş ve hac ibadetinin gereği
diğer hareketlerle Kâbe'yi ziyaret
etmek demektir.

Bu ibadet yalnız hac, ayrı ay-
rı iki ihramla ömre ve hac, tek bir
ihramla ömre ve hac olmak üzere
üç şekilde eda edilir. Bunlardan

birincisine ifrad Haccı, ikincisine Temettü Haccı, Üçüncüsüne de Kıran Haccı denir.

Haccın farzları, tavaf ve Arafatta duruş, şartı ise ihramdır.

Haccın yapılış şekillerini, farz, vacip ve sünnetlerini etraflı olarak daha sonra ele almak üzere, önce haccın içtimâî, iktisadî ve ahlâkî faydalarından kısaca bahsetmeyi faydalı bulmaktayız.

HACCIN İÇTİMÂÎ YÖNÜ:

Günümüzde milletler birbirlerini tanımak ve kültürlerini yaymak için çeşitli çarelere başvurmaktadırlar. İlmî konferans ve toplantılar, müzik ve sanat festivalleri, olimpiyat ve diğer spor temaları bunlar arasındadır. Demek oluyor ki günümüz insanı, kendi ülkesinin çeşitli sosyal faaliyetlerini, sanat gelişimini, örf ve adetini, başkalarına da duyurup, tanıtmak ihtiyacını duymaktadır. Acaba bütün bu çabalar niçindir ve bu hareketlerle istenilen sonuca varılabilmiş midir? Bu soruya verilen ilk cevap, çeşitli milletlere mensup insanları birbirleriyle tanıştırmak ve yeryüzünde barışı sağlamaktır. Fakat inanç ayrılığı içinde, sosyal açıdan çeşitli değer ölçülerine sahip insanları birbirine kaynaştırmak, sözünün edilmesi kadar kolay değildir. Elde edilen faydalar da, bu yüzden, yapılan masraflara göre pek mevzii kalmaktadır.

Halbuki, hac esnasında, dünyanın çeşitli bölgelerinden, renk ve dilleri ayrı milletlerden insanlar, tek bir gaye ile Kâbe'de toplanmaktadır. Birbirlerine hemen kaynaşıp, sevgilerini açıklamaktadırlar. Kendi ülkelerini diğerlerine tanıtır

ve onları tanımakta, hepsi birbirinin sosyal hayatı, geleneği, ülkelerinin coğrafi ve politik durumları hakkında bilgi edinmektedirler. Kültür alışverişi ilmen gelişme sağlamakta, ayrıca karşılıklı güven duygusuna sahip olmaktadır. Aralarında barışı gerçekleştirip kardeşliği kuvvetlendirmektedirler. Dinî ölçüler içinde Hac'dan elde edilmesi gereken sosyal gayeler kısaca bunlardır. Ancak ilâhî emre göre 'bu, hac mevsimine mahsus olmayıp, daima devam etmelidir.

Hac, bunun senede bir defa yenilenmesine ve kuvvetlenmesine vesiledir. Şayet bu gayeye erilmiyor yahut bu çizgiden sapılıyorsa, kabahat İslâmın değil, onu yanlış uygulayanlarındır. Çünkü İslâmiyette barış ve kardeşlik vazgeçilmez bir esastır. Günümüz insanının spor vesair toplantılar gibi çeşitli temalarla insanları birlik ve barışa götürme arzusunu, dinimiz asırlarca önce, hem de esas bir ibadet olarak ele almıştır. Bu sebeptendir ki İslâmiyet, kavim veya millet dini değil, aynı zamanda doğuş gayesi itibarıyla de bütün insanlığı kavrayan bir dünya dinidir.

HACCIN İKTİSADÎ YÖNÜ:

Yine günümüzde milletler, fuarlar, sergiler düzenleyerek teknik ve sanayii mamüllerini dünyaya göstermek ve böylece pazar bulmak ihtiyacını duymuşlardır. Hac mevsiminde ticaret yapmanın yasak olmadığını bildiren Kur'ân-ı Kerim, bu suretle İslâm ülkelerinin, her türlü ihraç mallarını orada sergilemelerinin ve ülkelerine kazanç temin etmelerinin gereğini duyurmuş ve böylece ilk milletlerarası fuarın temelini atmıştır. Fakat acı bir gerçektir ki günümüz müslümanları,

bu prensibi de ihmal etmiş bulunmaktadırlar. Gerçi Hac mevsiminde Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere çarşılarında bir tarafta İstanbul'un tesbihlerini, çeşitli Anadolu illerinin seccadelerini, Türk kumaşlarını, diğer tarafta İran ve Efgan halılarını, öbür tarafta müslüman Afrika ülkelerinin iptidai de olsa bazı mamüllerini görürsünüz ama, bu günümüz medeniyetinin seviyesinde bir fuar değil, sadece üç beş tacirin yaptığı ticarettir. Oysaki haccın ekonomik gayesi, bütün İslâm ülkelerinin her türlü ihrac mamüllerini birbirine tanıtmayı, İslâm milletlerinin yeni yeni pazarlar bulması ve ülkelere ticarî sahada yeni ufuklar açmasıdır. Yoksa sadece para harcayarak gidip gelmek, tam gaye değildir. Bunun sağlanması dinimizin ekonomik prensibidir. Hacdan bir gaye de döviz kaybı değil, bu vesileden yararlanarak döviz celbi ve ekonomik güçlenmedir. Görülüyor ki dinimizin temel ibadetlerinden olan hac, kuru kuruya bir seyahat olmayıp, aynı zamanda sosyal ve ekonomik gayeler de taşımaktadır.

HACCIN AHLAKİ YÖNÜ:

Yukarıda anlatılanların yanısıra haccın ahlâk üzerindeki tesirinden de bahsedeceğimizi söylemiştik. Bu mevzuda Hz. Peygamber diyor ki: "Bir kimse hacceder ve hac esnasında da fenâ lakırdı söylemez ve büyük günahlardan çekinir, küçük günahları işlemekte ısrar etmezse, o kimse o günahlarından arınarak anesinden doğduğu günkü gibi hac'dan döner."²

Hac ibadeti, oldukça uzun süren bir ibadet olduğundan bu zaman zar-

fında başta fenâ lakırdı olmak üzere, her türlü menfi hareketlerden sakınan, başkalarını incitmekten çekinen ve yararlı işlere yönelen kimsenin ahlâkında bir gelişme ve müsbet yönde bir değişme olacağı şüphesizdir. Yine unutmamak gerekir ki, bu biçim davranış ve tutum yalnız hac mevsimine mahsus olmayıp, ömür boyu olmalıdır. Yoksa hacdan dönünce terkedilirse hiç bir değeri olmadığı gibi, o kimse günahattan da kurtulamaz. Oysa gerçek müminin gayesi, günaha ve kötülüklere değil, onlardan kurtulmaya dönük olmalıdır. Bu şuur içinde olan bir müslüman, kurtulduğu fenâlığa bir daha döner mi Elbette hayır. Bilinen bir gerçektir ki, müslümanlıkta ilk hedef, ruhun temizlenmesi ve insanın gerek şahsına, gerek çevresine zarar verecek davranışlardan uzaklaşması ve maddî-manevî her türlü kötülüklerden temizlenmesidir. Ancak bir hususu açıklamak ihtiyacını duyuyorduk. Yukarıda geçen hadis-i şerifte bütün günahlar affolunur denirken bunun bir istisnası bulunmaktadır. O da kul hakkıdır. Yani insanın insanda olan hakkı. Bu ancak karşılıklı helâllaşma ile olur. Yoksa hacca gitmekle bundan kurtulmaz. Onun için hacca gidecek kimse, önce çevresiyle her hususta helâllaşmalı, borcu varsa ödemeli, arkasından söylenecek söz ve hak bırakmamalıdır. Bu şekilde daha hacca gitmeden kendisine çeki düzen veren, hac süresince Hz. Peygamberin öğüdünü tutan, fazilet ve güzel ahlâk sahibi olarak yurduna döner. Bu haliyle çevresine ve memleketine yararlı bir uzuv ve örnek bir insan olur. Hac, ona kaybettiği değerleri tekrar kazandırarak onu cemiyetine ve insanlığa faydalı bir hale getirir. Hiç şüphesiz haccın hikmetleri ve faydaları, yalnız bu söylediklerimiz değildir. Biz ancak sosyal, ekonomik ve ahlâkî mevzuda hülâsa olarak haccın hikmetlerin-

den bahsettik. Şimdi de bu ibadetin nasıl yapılacağını ve erkanını kısaca görelim:

Kitap ve sünnetle farziyeti bildirilmiş olan hac ibadetinin, kimlere farz olduğu, eda ve sıhhatinin şartları ve nevileri vardır. Fıkıh kitaplarında beyan edildiği üzere açıklayalım:

BİR KİMSEYE HACGIN FARZ OLABİLMESİ İÇİN SEKİZ ŞART VARDIR:

- 1 — Müslüman olmak,
- 2 — Baliğ olmak (erginlik çağına gelmiş olmak),
- 3 — Akıllı olmak,
- 4 — Hür olmak,
- 5 — Haccın farziyetine vakıf olmak,
- 6 — Haccın farzasını zahmet-siz olarak yerine getirebilmek,
- 7 — Gidip gelinceye kadar kendisi ve ailesinin işesini (yiyip içecek ve diğer zarurî ihtiyaçlarını) temin etmiş olmak,
- 8 — Nakil vasıtasını edinmiş bulunmak.

BİR MÜSLÜMANA HACGIN EDASI FARZ OLMAK İÇİN DE BEŞ ŞART GEREKLİDİR:

- 1 — Sıhhatte olmak,
- 2 — Haccın edası, hissî manilerden hali bulunmak. (hapislik, zorla bir yerde tutulmuş olmak gibi),

- 3 — Yolda emniyetin bulunması,
- 4 — Kadınlar için yanlarında mahremleri olan bir erkeğin bulunması, eşi veya amcası, dayısı, kardeşi, oğlu gibi nikahı kendisine ebediyen haram olan kimse-ler),
- 5 — Boşanmış bir hanım ise, iddet müddetini bitirmiş olması icabeder.

HACCIN SİHHATİNİN ŞARTLARI:

- 1 — İslâm olmak haccın farziyetinde olduğu gibi müslüman olmak haccın sıhhatinde de şarttır.
- 2 — Mekân-ı Mahsusta bulunmak (Arafa tile Kâbe-i Muazzama) Arafattaki vakfe ve ziyaret tavafı olmadıkça hac sahih olmaz.
- 3 — Vakti mahsûs (Bu da Arafattaki vakfe zamanıdır.),
- 4 — Hac niyeti ile ihram.

Bütün bu şartları kendinde bulduran bir müslüman hac ibadetini üç neviden biri ile yerine getirmekte serbesttir. Şimdi haccın nevilerini teker teker izah edelim:

HACCIN NEVİLERİ:

- 1 — Haccı İfrad,
- 2 — Haccı Temettû,
- 3 — Haccı Kıran.

**HACCIN
HIKMETLERİ
VE
EDASI**

**DİYANET
DERGİSİ
CİLT: XV
SAYI: 5-6**

**EYLÜL
EKİM
KASIM
ARALIK
1976**

HACC-I İFRAD:

Hac farızasını bu şekilde ifa etmek isteyen bir hacı namzedi, mikadda (Mekke-i Mükerreme'ye gidenlerin ihramsız olarak geçmeleri yasak olan mevki) ihrama girince iki rekat nafile namaz kılar. Namazdan sonra şöyle niyet eder: "Ya Rabbi! Ben hacetmek istiyorum. Onu bana kolaylaştır. Ve hakkımı kabul buyur." Bu şekilde niyetlenen kimse ihramın icabettiği bütün yasaklara riayet eder.

İHRAMIN YASAKLARI ŞUNLARDIR:

- 1 — İhrama giren kimseler ailelerine yaklaşmazlar.
- 2 — Saç ve sakal traş olmazlar,
- 3 — Vücutlarının herhangi bir yerinden hiç bir kıl koparmazlar,
- 4 — Yıkanırken baş ve vücutlarını, kıl dökülecek şekilde ovalamazlar,
- 5 — Tırnaklarını kesmezler,
- 6 — Koku sürünmez ve kokulu sabun kullanmazlar,
- 7 — Dikişli yahut dikişli gibi yapılandırılmış elbiseler ve topukları kapatan ayakkabılar, çorap giymezler,
- 8 — Başlarını örtmezler,
- 9 — Harem (Mekke) hudutları içerisinde bulunan yaş otları ve ağaçları koparıp kesmezler, hayvanları avlamazlar.

Şunu belirtelim ki, yatarken battaniye veya paltonun ayaklar dışarında kalmak suretiyle üste örtülmesinde bir mahzur olmadığı gibi ihramlı kimsenin yüzünü, vücudunu ve elbisesini yıkamasında, yüzük takmasında, ihramın düşmemesi için kemerle tutturmasında, gözlük kullanmasında, para çantasını boynuna asmasında veya para kemerini beline bağlamasında, bina, çadır, şemsiye altında başına değmemesi şartıyla gölgelenmesinde bir sakınca yoktur.

Böylece hareket eden hacı adayı Mekke-i Mükerreme'ye eriştiğinde mümkünse guslederek, değilse abdest tazeleyerek Kâbe-i Muazzama'yı çevreleyen Mescid-i Haram'a, Selâm kapısından girer. Mikadda telbiyeye başlamış olan hacı adayı Beyt-i Muazzama'yı görünce telbiyeyi keserek duâ ile tekbir ve tehlile başlar. (Lâ ilâhe illallah). Telbiye şöyle yapılır: "Lebbeyk Allâhümme Lebbeyk, Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk, innel hamde ven ni'mete leke, vel mülke lâ şerike leke lebbeyk." tekbir ve tehlil ise malumunuzdur. Bunları okuyarak tavaf yerine kadar gelir. Orada imkân varsa Hacer-i Esved-i öperek, imkân yoksa istihlam ederek yani uzaktan selâmlayarak ve Hacer-i Esved'i soluna alarak tavafa başlar. Kâbe'nin etrafında bir defa dönmeye bir şavt denir. Tavaf yedi şavttır. İlk üç şavtta kollar hafifçe kabartılarak ve omuzlar silkilerek biraz sür'atli yürünür ki, buna Remel denir. Bu sırada omuzunda bulunan ihramın iki ucunu sağ koltuğu altına alarak sağ omuzunu açıkta bırakır. Buna da İzdibâ denir. Bundan sonraki dört şavt normal yürüyüşle yapılır. Her şavtta gerekli duâlar okunarak tavaf tamamlanınca mültezemde (Kâbe'nin kapısı ile Hacer-i Esved arasının karşısı) duâ edilir. Sonra imkân varsa Makam-ı İbrahim'de, değilse Mescid-i Haram'ın herhangi bir yerinde iki rekat namaz kılınır ve duâ bittikten sonra Zemzem kuyu-

sunun bulunduğu yere girilerek Zemzemden içilir ve duâ edilir. Bundan sonra hacı adayı, Mekke-i Mükerrerem'de kalarak tavaf ve ibadetlerle Arafat'a çıkış gününü bekler. Hariçten gidenler için tavaf, nafile ibadetten daha faziletli olduğundan, mümkün olduğu kadar çok tavaf yapmak iyi olur.

Zilhicce'nin 8. günü ki buna Terviye günü derler. Bu gün Arafat'a çıkış günüdür. Arafat'a gidilerek çadırlara yerleşilir. Arefe günü Arafat'ta geçirilir. Orada öğle namazını Mescid-i Nemire'de İmam ile kılanlar öğle ve ikinci namazlarını cem'ederek kılarlar.

Çadırlarında kalanlar ise dilerlerse cem'ederler, dilerlerse her namazı kendi vaktinde kılarlar. Arefe günü vakfeden sonra güneş batınca Müzdelife'ye hareket edilir. Müzdelife'ye gelince ister cemaat olsun, ister fert olsun akşam ve yatsı namazları bir arada cem'edilerek kılınır. O gece Müzdelife'de geçirilir. Bu arada 70 tane nohuttan az büyük temiz taş toplanır. Bir mendile veya temiz beze sarılarak kaldırılır. İhtiyaten bir kaç tane fazla taş toplamak yerinde bir hareket olur. Şafak sökünce, sabah namazı Müzdelife'de kılınıp Minâ'ya hareket edilir.

Mina'ya gelip çadırlara yerleşildikten sonra istirahat etmek isteyen biraz dinlenir. Öğleden evvel yanındaki taşlardan yedi tane alarak Akabe Cemresine, (Büyük Şeytan)'i taşlamaya gider. Orada sağ elinin baş ve şehadet parmağıyla taşı tutarak ve tekbir getirerek teker teker belirli bulunan yere atar.

Taş atışı bitince hacı ifrad yapan kimse için kurban kesmek vacip olmadığından saçını kestirir, ihramdan çıkar, mümkünse o gün, değilse en geç Bayramın üçüncü günü olmak üzere Mekke-i Mükerrerem'e gelir, farz olan ziyaret tavafını yapar ve sa'y eder.

Sa'y, Safa ve Merve tepeleri arasında yapılır. Bunun için önce

Safa tepesine çıkılıp, Kâbe'yi Muaz-zama'ya dönülerek niyet edilir. Sonra Sa'ye başlanılır.

— Safa'dan Merve'ye gidiş bir şavt, Merve'den Safa'ya geliş bir şavttır. —

Sa'y, Safa tepesinden Merve tepesine dört, Merve tepesinden Safa tepesine üç gidiş ve dönüştür ki, hepsi yedi şavttır. Sa'y edilirken erkekler yeşil ışıkla işaretlenmiş bulunan iki direk arasını «Hervele» yani biraz sür'atli yürüyüşle geçip sonra yine âdet üzere yürürler.

Tavaf-ı ziyaret, Bayramın 1 nci ve 2 nci günü yapılırsa tekrar Mina'ya dönülür. Çünkü Mina'da, Bayramın ikinci ve üçüncü günleri her üç Cemre'ye (Üç Şeytana) yedi taş atmak lâzımdır ki, her gün 21 taş olmak üzere 2 günde 42 taş atılır. Şayet Bayramın 4 ncü günü de Mina'da kalınacak olursa, yine her şeytana 7 taş atılır.

Bayramın üçüncü günü yani son taşlamadan sonra Mekke-i Mükerrerem'e gelen hacı veda tavafını yaparak hac farizasını tamamlamış olur.

HACC-I TEMETTÜ':

Hac farizasını mutemetti olarak yapmak isteyen bir hacı namzedi, ömre ile hac arasını ayırıp, aradaki süreyi ihramsız olarak geçirmek istemektedir. Bunun için Mikadda ihrama girip iki rekat sünnet namazını kıldıktan sonra hacı namzedi şöyle niyet eder: "Ya Rabbi! Ben ömre yapmak istiyorum. Ömre'mi kolaylaştır, onu benden kabul buyur." Bu niyetten sonra telbiyeye başlar ve ihramın yasaklarına uyar. Mekke-i Mükerrerem'e girince yuvarıkta anlatılan şekilde tavaf eder

HACCIN
HİKMETLERİ
VE
EDASI

DIYANET
DERGİSİ
CİLT: XV
SAYI: 5-6

EYLÜL
EKİM
KASIM
ARALIK
1976

ve sa'yını yapar. Saçının dörtte birini kısaltmak üzere traş olur ve ihramdan çıkar. Tabii kendisi için artık ihramın yasakları da bitmiş olur. Bu arada yine lüzümsüz işlerle uğraşmayıp tavaf ve ibadetle iştigal etmek lâzımdır. Çünkü bu mukaddes beldeye mümkün olduğu kadar ibadet ve zikre devam etmek faziletli bir harekettir.

Bu şekilde günlerini geçiren haccı temettû'a niyetli namzet, zil-hiccenin 8 nci yani Terviye günü Mekke halkı gibi tekrar hacca niyetle ihrama girer ve tabii ihramın yasakları da yeniden başlamış olur. Evvelce bildirildiği gibi Arafat'a gidip Müzdelife'ye ve oradan Mina'ya döner. Bildirilmiş olan şekilde yine vecibeleri yerine getirir. Haccı temettû'a niyet edene Kurban kesmek vacip olduğundan Bayramın birinci günü Mina'ya gelip büyük şeytana taşları atınca, döner, önce kurban keser, sonra icabeden şekilde saçını kestirip ihramdan çıkarak Mekke-i Mükerrreme'ye ihramsız olarak normal kıyafetiyle gelir.

Farz olan ziyaret tavafını da eda ederek sa'y yapar ve yeniden Mina'ya dönüp, bayramın üçüncü gününe kadar Mina'da kalır. Üçüncü gün öğleden sonra Mekke-i Mükerrreme'ye döner, vedâ tavafını yaparak haccını tamamlamış olur.

HACC-I KIRAN:

Hac farizasını kârin olarak edâ etmek isteyen kimse yukarıda anlatılan hususlara uyarak ihrama gider. Şunu belirtelim ki Haccı Kiran yapana Karin denir. İşte bu kimse ömre ile haccı bir ihramda birleştirmekte olduğundan, mikaddan itibaren bayramın birinci günü kurban

kesinceye kadar ihramdan çıkamaz ve bu müddet içinde ihramın bütün yasaklarına riayet eder. Mikadda ihrama girip iki rekat namaz kılan bu kimse şöyle niyet eder: "Ya Rabbi! Ben hac ve ömre yapmak istiyorum. Hac ve ömremi kolaylaştır ve onları benden kabul buyur." Diğer vazifeleri yukarıda anlatmış olduğumuz şekilde yerine getirir. Haccı Kiran'ın, Haccı Temettû'dan farkı sadece ihramın devamıdır. Bu şekilde hacceden kimseye de yine kurban kesmek vaciptir.

Hanım haccı namzetlerinin ihramı elleri ve yüzleri açık kalmak suretiyle günlük elbiseleri, yani normal giyimleridir. İhram sonunda hanımlar saçlarının uçlarından biraz kesmekle bu vacibi yerine getirmiş olurlar.

HAC FARİZASI EDÂ EDİLİRKEN YASAKLARA UYMAYANLARA TERETTÜP EDEN CEZALAR:

1 — Guslü icabettiren bir durumda, yıkanmadan farz tavafı yani ziyaret tavafını yapanlara bir deve yahut bir sığır kurban etmek gerekir.

2 — İhramın yasaklarına riayet etmeyenlere koyun cinsinden bir kurban icabeder.

3 — İhramın mekruhlarına uymayan kimse ise bir fitre miktarı ceza verir.

Bu büyük, sevabı bol ibadet edâ edilirken insanlar kendi aralarında olsun ora halkıyla olsun münasebetlerini güzellik içinde yapmaya gayret etmelidirler. Münakaşadan, münazaadan vazgeçip bol bol Cenâb-ı Hak'ka duâ edilmelidir.

HACCIN VACİPLERİ:

- 1 — Mikatı ihramsız geçmemek, yani ihrama mikatta girmiş olmak,
- 2 — İhramın yasaklarına uymak,
- 3 — Arefe günü güneş batıncaya kadar Arafat sahası içinde bulunmak,
- 4 — Bayram gecesini şafak söküne kadar, Müzdelife'yi terketmemek ve şafaktan sonra vakfe yapmak,
- 5 — Şeytan taşlamak (Remy-i Cimar),
- 6 — Haccı temettu veya haccı kıran yapanlar için, bayramın birinci günü, Cemreyi Akabe (Büyük Şeytan) ye taş attıktan sonra kurban kesmek,
- 7 — Traş olmak veya saç kısaltmak,
- 8 — Traş veya saç kesmeyi zamanında ve haram hudutları içinde yapmak,
- 9 — Gerekenler için kurbanı, şeytan taşlama ile traş arasında kesmek,
- 10 — Ziyaret tavafını bayramın ilk üç günü içerisinde yapmak,
- 11 — Haccin sa'yini yapmak,
- 12 — Sa'y'e safadan başlayıp ve yürüyerek yapmak (gücüne yetenler için),
- 13 — Veda tavafını yapmak, (Mekke'de beklemeyen adet halindeki kadınlara bu tavaf yoktur)
- 14 — Tavafa Hacer-i Esved'den başlamak,

- 15 — Hacer-i Esved'den tavafa başlarken, Kâbe'yi sola alarak tavaf etmek,
- 16 — Özürü bulunmayanlar için tavafı yürüyerek yapmak (Buna gücü yetmeyenler oradaki tahtirevanlara binerek tavaflarını yapabilirler),
- 17 — Tavafta abdestli olmak,
- 18 — Tavaf-ı setr-i avrete (icap eden yerlerin örtülü bulunması), riayet ederek yapmak,
- 19 — Tavafı, Hatim dışından yapmak,
- 20 — Her tavaftan sonra, Harâm'in münasip bir yerinde iki rekat namaz kılmak, (Bu namazın ilk rekatında Kafirun, ikincisinde ihlas surelerini okumak efdaldir.)
- 21 — Tavafı yedi şavta tamamlamak, (7 şavtır 4 ü farz, son üçü ise vaciptir.)

HACCIN SÜNNETLERİ:

- 1 — İhrama girerken gusletmek veya abdest almak,
- 2 — İhrama girince iki rekat nafile namaz kılmak,
- 3 — İhram bezlerini bezden seçmek,
- 4 — İhrama girmeden güzel koku sürünmek,
- 5 — Tebiyeyi çokca ve her başlayışta en az üç kere okumak,
- 6 — Salavat getirmek ve dua etmek,

- 7 — Mekke'ye girerken müm-
künse yıkanmak,
- 8 — İmkân derecesinde Mek-
ke'ye gündüz girmek,
- 9 — Beyt-i Muazzama'yı görün-
ce telbiyeyi bırakarak, tek-
bir ve tehlil okumak,
- 10 — Beyt-i Muazzama'yı gö-
rünce hayır duâda bulun-
mak,
- 11 — Erkekler için tavafta ızdı-
ba ve remel, say'da her-
vele yapmak,
- 12 — Say'ın hervele kısmı dışın-
da yavaş yürümek,
- 13 — Mekke'de bulunan zaman
içerisinde bolca tavaf et-
mek,
- 14 — İmkânı olanlar için Zilhic-
ce'nin sekizinci yani Ter-
viye günü Mina'ya gelip,
orada gecellemek ve arefe
günü Arafat'a çıkmak,
- 15 — Gerek Arafat'taki cem'i
takdim, gerekse Müzdeli-
fe'deki cem'i tehir ile kılı-
nan namazlarda, Allah'a
çok niyaz edip, yakarmak,
gözyaşı dökerek duâ et-
mek,
- 16 — Müzdelife'de . trafiği ak-
satmayacak şekilde bir
kenara çekilip durmak,
- 18 — Şeytan taşlarken, Mek-
ke'yi sola, Mina'yı sağa al-
mak,
- 19 — Şeytan taşlamayı Bayra-
mın birinci günü öğleden
önce, diğer günler öğleden
sonra yapmak,
- 20 — Veda tavafından sonra
Zemzemden su içmek,
- 21 — Mültezem (Kâbe kapısı ile
Hacer-i Esved arası) de
veya Kâbe örtüsünü tuta-
rak duâ etmek,

- 22 — Hac fiilleri esnasında kim-
seyi rahatsız etmemeye
dikkat etmek.

BAŞKASININ YERİNE HAC:

Kendisine hac farz olduğu hal-
de edâ edemeden bu ibadeti yerine
getirmeye mani şifasız bir hastalı-
ğa tutulsa yerine bedel olarak birini
hacca gönderebileceği gibi yine
kendine hac farz olduğu halde gi-
demeden ölen bir kimse ölmeden
malının üçte birinden yerine birinin
hacca gönderilmesini vasiyet edebi-
lir.

Yerine birini hacca gönderene
âmir, başkasının yerine hacca gide-
ne bedel denir.

Bedel, âmirin dilediği hac şek-
lini yerine getirmekle mükelleftir.
Ayrıca bütün niyetleri de âmir adı-
na yapar. Âmir de bedelin masraf-
larını karşılar. Bedel giden de âmi-
rin şartlarını yerine getirmekle yü-
kümlüdür.

Bedel gidenin ehil ve mümeyyiz
olması şarttır. Ehil demek hac iba-
detinin gereklerini bilmektir.

Şafii mezhebine göre ehil ol-
mayanın bedel gönderilmesi caiz ol-
madığı gibi, ayrıca âmirin de bedel-
lin de haccin farz, vacip, sünnetleri-
ni bilmeleri gerekir.

Ölen kimse yerine hac yapıl-
masını vasiyet ederken gidecek şah-
sı da tayin etmişse buna uymak lâ-
zımdır.

Bedel, Arafat vakfesinden önce
hacçı ifsad eden bir harekette bulu-
nursa âmirin masrafını ödemek mec-
buriyetindedir. Cezayı gerektiren
yasaklardan herhangi birini işleyen
bedel yine bu cezayı kendi parasın-
dan öder.

MEDİNE-İ MÜNEVVERE'Yİ ZİYÂRET:

Bu ibadet edâ edilirken müslümanlar Medine'ye gitmeyi ve Peygamber Efendimizin mübarek kabirlerini ziyaret etmeyi güzel bir gelenek haline getirmişlerdir. Bu ziyaretin Sevgili Peygamberimizi memnun edeceği hadis-i şeriflerle sabittir. Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: "Benim kabrimi ziyaret edenler, beni sağlığımda ziyaret etmiş gibidirler." Ve diğer bir hadislerinde de: "Mescidimde kırk vakit namaz kılan şefaati vacip oldu." buyurmuşlardır.

Resûlü Ekrem'in, O'nun ashabının gezip dolaştığı, yerleri gezmek,

onları anmak, hatıralarını yaşamak kalbe huzur veren hoş hareketlerdir.

Asırlardan beri bu an'aneyi sürdüren müslümanlar yine bir hadis-i şerifte belirtilen hususu gözönünde tutarak sekiz gün Medine'de kalıp Hz: Peygamber (S.A.S.)'in mescidinde kırk vakit namaz kılarlar.

Medine ziyaretinin Hac'dan sonra yapılması daha uygun ise de gidış dönüş nazara alınarak daha önce de yapılabilir.

Şurası hiç unutulmamalıdır ki, Resûlülah (S.A.S.)'in kabri şerifi ziyaret edilirken, (çok temkinli davranmak icabetmektedir. Sessiz ve sakin olarak iki metre geride durup duâ edilmelidir. Şebeke-i Resûlülah (S.A.S.)'a yaklaşmak, ona el sürmek için başkalarını rahatsız etmek doğru değildir.

HACCIN
HİKMETLERİ
VE
EDASI

DIYANET
DERGİSİ
CİLT: XV
SAYI: 5-6

EYLÜL
EKİM
KASIM
ARALIK
1976

Not.: Bu yazı Hanefi mezhebine göre hazırlanmış olup, aşağıdaki kitaplardan faydalanılmıştır.

Feth-ül Kadir, İbn-i Âbidîn, el-İhtiyar, Nimet'ül-İslâm, Büyük İslâm İlmihali.